

знань і вмій шляхом використання інноваційних технологій, пристроїв та програм.

В сучасних умовах функціонування країни на особливу увагу заслуговують політичні фактори, адже політична ситуація сьогодення здійснює неабиякий вплив на всі сфери життя людей та вказані вище фактори розвитку кадрового потенціалу через нестабільну ситуацію в країні, яка спричинена військовою агресією росії проти України.

Таким чином, посилюється вагомість дії факторів дестимулюючого впливу на розвиток кадрового потенціалу в умовах військової агресії, що посилюють ризики погіршення кількісних та якісних характеристик кадрового потенціалу країни, спричиняючи ризики зниження ефективності економічного розвитку держави під впливом кризових явищ у демографічній, соціальній та економічній сферах.

1. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 352 с.
2. Скорук О. В. Теоретичні основи формування та використання кадрового потенціалу суб'єктів підприємництва. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 7. Ч. 3. С. 95–98.
3. Дашко І. М. Кадровий потенціал: сутність та фактори розвитку: *Економіка та держава*. 2017. № 1. С. 65–68.
4. Польовий П. В. Кадровий потенціал органів публічної влади в умовах розвитку цифрового суспільства: теоретичний аспект. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2022. № 5. URL : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2682>.

УДК 336.225.68:343.359.2

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/235-236

Аліна ДІЛГУЛ

доцент кафедри цивільного права
та процесу Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук

Світлана ЙОВРАХ

адвокат

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОДАТКОВІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Фінансова відповідальність за податкові правопорушення стає невід'ємною складовою економічної системи, де держава і громадяни взаємодіють у сфері оподаткування. Податкова система відіграє ключову роль у забезпеченні сталого функціонування держави, а фінансова відповідальність стає гарантом її ефективності. У цьому контексті важливо розглядати поняття та сутність фінансової відповідальності за податкові правопорушення як феномен, що має комплексний вплив на економіку та соціальні процеси. Так, М. Смакограй доречно відзначає, що «створення дієвого механізму застосування відповідальності є необхідним для забезпечення порядку та безпеки у державі. Саме держава має виняткове право на застосування примусу задля забезпечення і підтримання існування суспільства на високому рівні, створення умов для його розвитку, гарантування верховенства права. Однією з найважливіших у системі юридичної відповідальності є фінансова відповідальність» [1, с. 42].

Раніше усі питання, пов'язані із забезпеченням безпеки, покладалися на державні органи. Історичний аспект є основою вивчення будь-якої наукової категорії, оскільки історичні корені й джерела допомагають детальніше розкрити її зміст. Вирішення наукових проблем, пов'язаних з економічною безпекою, має досить нетривалу історію, яка починається з використання Ф. Рузвельтом терміна «економічна безпека» при проведенні аналізу внутрішніх проблем Сполучених Штатів Америки [5, с. 22].

В. Мушенюк також слушно відзначає, що «важливою умовою забезпечення законності та правопорядку в державі є нормативно-правове закріплення механізму юридичної відповідальності, яка відіграє особливу роль у політичному, економічному, соціальному житті суспільства та розвитку держави. Одним із дискусійних питань є визнання

фінансової відповідальності самостійним видом юридичної відповідальності, а також особливостей та доцільності застосування такого виду державного впливу в умовах оголошення правового режиму воєнного стану» [2, с. 89].

Пряма вказівка на наявність фінансової відповідальності як окремого виду юридичної відповідальності за порушення законів з питань оподаткування міститься у Податковому кодексі України: 1) «за порушення законів з питань оподаткування застосовуються такі види юридичної відповідальності: фінансова, адміністративна, кримінальна» (ст. 111); 2) «притягнення до фінансової відповідальності платників податків за порушення законів з питань оподаткування... не звільняє їх посадових осіб за наявності підстав від притягнення до адміністративної або кримінальної відповідальності» (ст. 112) [3].

Фінансова відповідальність: 1) «включає всі ознаки, які характеризують її як юридичну, бо саме в рамках загальноправової сутності юридичної відповідальності знаходить своє відображення фінансова відповідальність із характерними для неї видовими ознаками, які обумовлені специфікою фінансового права»; 2) «має обов'язкові ознаки, властиві юридичній відповідальності: а) підставою відповідальності є вчинення правопорушення; б) відповідальність виступає як форма реалізації державного примусу за порушення приписів фінансово-правових норм; в) полягає у застосуванні до правопорушника негативних наслідків; г) реалізується у специфічній процесуальній формі» [4, с. 234].

Зокрема, з 24.02.2022 зазнав трансформації механізм застосування фінансової відповідальності: 1) скасовано нарахування пені (за ст. 129 Податкового кодексу України) та визначено необхідність списання пені, нарахованої за порушення в результаті війни; 2) розширено часові рамки, в межах яких програмні реєстратори розрахункових операцій можуть працювати без підключення до Інтернету, а суб'єкти підприємницької діяльності до завершення воєнного стану звільняються від санкцій за порушення законодавства про розрахункові операції; 3) скасовано штрафи та пені, що нараховуються при виправленні самостійно виявленого заниження податкових зобов'язань [2, с. 90].

Варто також відзначити, що «фінансову відповідальність з повною впевненістю можна характеризувати як окремий та самостійний вид юридичної відповідальності, що підтверджується у відповідних нормах законодавства та практиці правозастосування, а саме: наявності спеціальної юридичної підстави застосування системи спеціальних санкцій. У період дії правового режиму воєнного стану вважаємо за доцільне скасування фінансової відповідальності для суб'єктів господарювання, що втратили повністю або частково матеріально-фінансові можливості для здійснення підприємницької діяльності. Після скасування воєнного стану необхідне поступове відновлення механізму застосування фінансових санкцій з метою формування національної складової фінансово-матеріальної бази для забезпечення подолання наслідків ворожої агресії» [2, с. 91].

Таким чином, фінансова відповідальність за податкові правопорушення є важливим елементом фінансової системи та економічної стабільності країни. Сутність фінансової відповідальності полягає не лише в покаранні за порушення, але й у попередженні подібних дій, сприяючи визначенню ефективних механізмів контролю та стимулюючи відповідальну фінансову поведінку учасників економічного процесу. Подальше вдосконалення системи оподаткування та механізмів фінансової відповідальності є важливим завданням для забезпечення сталого розвитку країни та формування економіки, спроможної відповідати сучасним викликам.

1. Смакограй М. К. Поняття фінансової відповідальності за податкові правопорушення. *Juris Europensis Scientia*. 2021. Вип. 4. С. 42–46.

2. Мушенко В. В. Фінансова відповідальність у податково-правовій парадигмі воєнного стану. *Свобода, безпека та незалежність: правовий вимір : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Київ, 24 лют. 2023 р.). Київ, 2023. С. 89–91.

3. Податковий кодекс України : Закон України від 02 грудня 2010 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

4. Романюк Ю. Фінансова відповідальність як категорія фінансового права. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 12. С. 231–235.

5. Резворович К. Р., Юнін О. С., Круглова О. О. та ін. Фінансово-економічна безпека: теоретико-правові аспекти : навч. посібник. Дніпро : Видавець Біла К.О., 2019. 195 с.